

נדרים פח

משה שווערד

1. הר"ן מסכת נדרים דף פז עמוד ב

מתני'. יודע אני שיש נדרים - שמה שנדרה אשתי הוי נדר גמור אבל איני יודע שיש מפירין, שהבעל מפר שום נדר לא של עינוי נפש ולא שבינו לבינה.

2. הר"ן מסכת נדרים דף פז עמוד ב

יפר - לאחר מכן כשנודע לו שהבעל יכול להפר יפר תוך אותו יום שיוודע לו דעד ההוא יומא לא קרינא ביה יום שמעו.

3. הר"ן מסכת נדרים דף פז עמוד ב

ר"מ אומר לא יפר - [1] איכא מ"ד דלא יפר כלל קאמר לא היום ולא אחר שהודיעוהו שהוא יכול להפר היום דלא מקרי יום שמעו שיהא מפר אלא כשהוא יודע שהוא יכול להפר ולאחר שהודיעוהו שהוא יכול להפר נמי לא יפר משום ידיעה קמייתא לגבי שלא יוכל להפר אחר מכאן יום שמעו מקרי וכבר עבר וחכ"א יפר ביום זה דסבירא להו דמקצת ידיעה ככל ידיעה אבל כל שעבר יומו שוב אינו מפר דיומא קמא יום שמעו מקרי לענין שיכול להפר בו ולענין שאינו יכול להפר מכאן ולהבא [2] ואיכא מ"ד דכי אמר ר"מ לא יפר דוקא ביום שלאחריו קאמר אבל בו ביום מפר בידעה זו דס"ל דכיון שהוא יודע שיש נדרים ויש מפירין ידיעה גמורה מקריא אף על פי שאינו יודע שזה נדר וחכמים אומרים יפר, ביום שלאחריו דסבירא להו דכיון דביומא קמא לא הוה ידע שזה נדר לא מקריא ידיעה.

4. DAF YOMI ADVANCEMENT

המתעב מלהפר נדר אשתו מהסבות דלהלן, מה הדין?

לא ידע שזה מהנדרים שבעל מפר [8]	לא ידע שהבעל יכול להפר [7]		
לפירוש ראשון בר"ן	לפירוש שני בר"ן		
רק ביום ששמע הנדר מפר	יפר כשידע [9]	לחכמים	יפר כשידע
יפר כשידע	אינו מפר [10]	לר' מאיר	רק ביום ששמע הנדר מפר

[7] ומתוך כך אף ששמע את הנדר לא הפר לה ביום שמעו.

[8] כלומר, ידע שבעל יכול להפר את הנדרים, אולם חשב שנדר זה שנדרה אשתו אינם מכלל הנדרים שיכול הבעל להפר לאשתו, ולכן לא הפר אותם ביום שמעו.

[9] כלומר, יום שמעו הוא היום שבו נודע לו ההלכה שבעל יכול להפר נדרי אשתו. כי עד עכשיו לא נחשב יום שמעו, דאין שמיעתו מעלה או מורידה כיון שאינו יודע שהבעל מפר נדרים.

[10] ובביאור מחלוקתם נאמרו שני פירושים בר"ן, פירוש ראשון דר"מ סובר שאינו יכול להפר לא ביום ששמע את הנדר, ולא ביום שנודע לו שזה נדר שאפשר להפר אותו. והטעם, דכיון ששמע את הנדר לא ידע האם זה מהנדרים שבעל מפר, הרי שאין ידיעתו ושמיעתו בנדר אשתו ידיעה ושמיעה גמורה, ואין לו כח להפר את הנדר ביום שומעו, וגם אחר זמן שנודע לו מהנדר גם אין יכול להפר - כיון שכבר שמע את הנדר קודם והוא ידע שבעל מפר נדרים לאשתו. וחכמים חולקים וסוברים שיכול להפר, אכן דוקא ביום שומעו יכול להפר. והפירוש השני ס"ל שלחכמים מפר כשידע את הדין, ולא נחשב שעבר יום שומעו כל זמן שלא ידע את הדין שזה מן הנדרים שהבעל מפר. ואילו ר' מאיר ס"ל שיכול להפר רק ביום ששמע את הנדר, ואם לא הפר באותו יום, הגם שטעה וחשב שאינו יכול להפר, לא יכול להפר אח"כ כשידע, דהיה לו מתחילה לשאול לחכם הדין.

5. פירוש הרא"ש על נדרים דף פז/ב

גמ' ורמינהו בלא ראות פרט לסומא דברי ר' יהודה ר"מ אומר לרבות את הסומא. [3] אלמא ר"מ בתר סברא אזיל ולא בתר ריהטא דקרא דמשמעו דקרא לא משמע סומא דפשטיה דקרא משמע שהכה חבירו בשביל שלא ראהו אבל ראה לצד אחר ואפ"ה מרבה סומא דסוף סוף אין רואהו וא"כ רישא דמתני' נמי נהי שאינו יודע שיש מפירין ופשטיה דקרא משמע שהחריש לקיים אבל ידע שהיה יכול להפר מ"מ ניזיל בתר סברא דסוף סוף שמע ולא הפר:

6. הר"ן מסכת נדרים דף פז עמוד ב

רבי מאיר אומר לרבות את הסומא – [1] דכיון דאית ליה מקצת ידיעה שמרגיש הוא כשבא זה אצלו אף על פי שאין לו ידיעה גמורה שאין יכול לכיון מקומו ממש כיון שאינו רואהו אפ"ה הוי ככל ידיעה ולפירושא קמא דפרישנא במתניתין הכי פריך מדר"מ אדר"מ ומדרכי יהודה אדרבי יהודה דהכא אמר ר"מ בלא ראות לרבות את הסומא אף על גב דלית ליה ידיעה שלימה דקסבר מקצת ידיעה ככל ידיעה ובמתני' תני דאינו יכול להפר בידיעה זו בו ביום אלמא מקצת ידיעה לאו ככל ידיעה והכא אמר ר' יהודה בלא ראות פרט לסומא אלמא מקצת ידיעה לאו ככל ידיעה ובמתניתין אמרי רבנן דהיינו ר' יהודה דהוא בר פלוגתיה דר"מ יפר בו ביום באותה ידיעה אלמא ס"ל דמקצת ידיעה ככל ידיעה ...

7. הר"ן מסכת נדרים דף פח עמוד א

הכא מענינא דקרא - לעולם לית ליה לרבי מאיר מקצת ידיעה ככל ידיעה ושאיני הכא גבי סומא שהרג בשוגג דרבייה קרא בלא ראות פרט לסומא דמשמע שאינו רואה כאן אבל רואה במקום אחר.

8. הר"ן מסכת נדרים דף פז עמוד ב

[2] ולפירושא בתרא דפרישנא במתניתין ר"מ דאמר לא יפר ביום שלאחריו קאמר ורבנן דפליגי עליה נמי ביום שלאחריו קאמרי משום דמקצת ידיעה לאו ככל ידיעה דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא אדרבה אתי שפיר דהכא והתם סבירא ליה דמקצת ידיעה לאו ככל ידיעה אבל דרבי מאיר אדרבי מאיר קשיא דהא ברישא מודה ר"מ דיפר ביום שלאחריו אף על גב דאיכא מקצת ידיעה דהיינו שיודע שיש נדרים אלמא מקצת ידיעה לאו ככל ידיעה דמאי דאמר בסיפא לא יפר היינו משום דכיון שיודע שיש מפירין ידיעה גמורה חשיבא ליה אבל היכא דליכא אלא מקצת ידיעה כרישא לאו כידיעה חשיבא ליה והכא אמר לרבות את הסומא אלמא חשיבא ליה מקצת ידיעה ככל ידיעה וקשה לי מאי קושיא שאני הכא דקראי דייקי הכי וכי תימא הכי פריך נגמר מינה א"כ מאי קא משני רבא הכא מענינא דקרא ונ"ל דסבירא לן דלאו מקרא דייקי הכי ר' יהודה ור"מ דקרא משמע הכי ומשמע הכי אלא מר אמר סבריה ומר אמר סבריה וכל חד מסמיך ליה אקרא באסמכתא בעלמא ומש"ה פריך מינה ומשני רבא דלאו כדקס"ד דבסברא בעלמא תלו אלא הכא מענינא דקרא וליכא למימר נגמר מינה דנדרים ורוצח לא שייכי כלל ול"ג הכא מענינא דקרא והכא מענינא דקרא דליתיה בעיקר נסחי ולמאן דגריס ליה מעיקרא פרכינן נגמר מינה ומשני דהתם דייקי קראי הכי והכא דייקי איפכא.

9. דף על הדף מסכת נדרים דף פז עמוד ב

במשנה: יודע אני שיש נדרים אבל איני יודע שיש מפירין יפר כו'. בשו"ע יו"ד סי' רל"ד סעיף כ"ב הובא מתשובות הרשב"א דאם יודע שיש בידו להפר אבל לא ידע שצריך להפר ביום שמעו, כיון שעבר יום שמעו שוב אינו יכול להפר, שהרי סוכו"ס ידע שיש נדר ושיש הפרה. בהגהות הגרעק"א (שם) למד מזה דה"ה אם נדרה שיחול לאחר ל' יום, והוא לא ידע שהבעל מפר לפני שחל הנדר, שוב א"י להפר אחר יום שמעו, דהא כנ"ל ידע שיש נדר ויש הפרה.

10. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נדרים דף פח עמוד א

ומשני הכא מעניניה דקרא כו'. [3] כלומר לעולם ר"מ אזיל בתר משמעויה דקרא ואי לא כתיב אלא בלא ראות הוה ממעט סומא אלא משום דכתיבי תרי מיעוטי מרבה סומא הלכך גבי נדר נמי אזיל בתר משמעויה דקרא וכיון שלא ידע שיש מפירין לא הוי קיום אבל סיפא כיון שידע שיש מפירין אף על פי שלא ידע שהוא נדר מכל מקום היה לו להפר ומה שכתוב בספרים והכא מעניניה דקרא רבי מאיר סבר ביום שמעו כו' גירסא שאינה צריכה היא:

11. רמב"ם יד החזקה הלכות רוצח ושמירת נפש פרק ו

(יד) כיצד היה עולה בסולם ונשמטה שליבה מתחת רגלו ונפלה והמיתה פטור מן הגלות וכן המתכוין לזרוק בצד זה והלכה לה בצד אחר או שהיתה אבן מונחת לו בחיקו ולא הכיר בה מעולם ועמד ונפלה והמיתה **וכן הסומא שהרג בשגגה כל אלו פטורין מן הגלות מפני שהן קרובין לאונס:**

12. ערוך לנר על מכות דף ט/ב

שם בגמרא בלא ראות פרט לסומא: הרמב"ם בהל' רוצח (פ"ו) כתב דסומא פטור מגלות משום דקרוב לאונס הוא, ולכאורה צריך טעם ל"ל להרמב"ם הטעם אחר דבגמרא ילפינן כן מבלא ראות, וכבר העיר גם התוס' י"ט קצת בזה...

13. ריטב"א על מכות דף ט/ב

ור' מאיר בלא ראות למעט בבלי דעת למעט כו'. איכא דקשיא ליה דהכא דריש ר' מאיר בלא ראות דמשמע **פרט לסומא ואלו במסכת נדרים (פ"ח א') אמרי' לר"מ בלא ראות לרבות את הסומא** דאי אמרת למעוטי מבלי דעת נפקא, [1] ויש מתרצין שזו מן הסוגיות המתחלפות בתלמוד, [2] והנכון בעיני דלא פליגי כלל דהתם לאו ממשמעות דלישנא אמרינן לה אלא מהכרחה דמיעוט אחר מיעוט כי הכא, וה"ק על כרחך בלא ראות לרבות דאי ס"ד למעוטי ליכתוב רחמנא בבלי דעת לחוד וכיון דכתבינהו תרווייהו מיעוט אחר מיעוט הוא שהוא לרבות, ורבי יהודה ההוא בבלי דעת פרט למתכוין בלבד הוא דאתא:

14. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נדרים דף פח עמוד א

מתני' המודר הנאה מחתנו כו'. הרי מעות הללו נתונים לך במתנה ואף על פי שחתנו נהנה מהן שזן את אשתו התנן לעיל וזן את אשתו:

ובלבד שלא יהא לבעלך רשות בהן. הא לאו הכי אסור אף על פי שנותנן לאשתו ולעיל דתנן דנותן מתנה לאחר מותר המודר ליהנות ממנו שאני הכא שהבעל זוכה בפירות המתנה שנותנין לאשתו הוי כאילו נתן לבעל:

15. שלמי נדרים מסכת נדרים דף פח עמוד א

במשנה המדיר הנאה לחתנו והוא רוצה לתת לבתו מעות אומר לה הרי המעות האלו נתונים לך במתנה ע"מ שאין לבעלך רשות בהן אלא מה שאת נו"נ בתוך פיד. הרב בעל מחנה אפרים הל' זכ"י מהפקר סי' ד' הקשה מכאן על מה שכתב הרשב"א בתשובה סי' תר"ב, דאשה שאסרה על עצמה כל נכסי ראובן בהנאה ואח"כ קבלה קדושין ממנו דאינה מקודשת, דכיון דאסורה בהנאה מהם אינה יכולה לזכות בהם (ולא ס"ל כמ"ש הר"ן לעיל דף מו. דאע"ג דנכסים אסורים לו בהנאה יכול לזכות בהן לענין שנותנים לבניו או לאחיו). ומעתה לפי סברת הרשב"א קשה ל"ל לומר הרי המעות הללו נתונים לך במתנה על מנת שאין לבעלך רשות בהן, כי לא אמר לה כן ג"כ אין הבעל קונה אותם כיון שאסור בהנאתם עכ"ל. ובס' נתיבות המשפט סי' ער"ה כתב עליו וז"ל, לא קשה כלל דהא כשאומר נכסי עליך, מכרו לאחר מותר כמבואר בנדרים (עיין לעיל דף ל"ד: בר"ן שם ד"ה בעא מיניה ר"ח בר אבין כו'), וכיון שניתן לבתו הוי כמכרו לאחר ובעלה מינה דידה קא זכי עכ"ל.

ודבריו אינם מובנים כיון דאין קנין לאשה בלא בעלה איך הוי מה שנותן לבתו כמכרו לאחר, הא בעת שנותן לבתו באותו שעה ממש זוכה בה הבעל ג"כ והוי כשותפין במתנה, לה שייך גוף המתנה ולהבעל הפירות. ואטו מי שמדיר לאחד הנאה מנכסיו האם יכול ליתן מתנה לאחר ולהמודר בשותפות, ואף שיהיה להמודר רק חלק בפירות הנכסים. ...

ובאמת גם דברי המחנ"א צ"ע דמאי קשיא ליה יותר על שיטת הרשב"א מעל שיטת הר"ן, דהא גם להר"ן דסובר דבאיסורי הנאה יש לו זכיה לענין שיכול להורישו לבניו או לאחיו, קשה ג"כ ל"ל לומר ע"מ שאין לבעלך רשות בהן כו' נימא דהיתרא ניחא ליה דליקני דאיסורא לא ניחא ליה דליקני, וכמ"ש לעיל (דף לב א) למעול מקבל יכול לומר איסורא לא בעיתי ע"ש. אלא ע"כ המכוון כיון דאמרינן יד אשה כיד בעלה, אם לא יתנה בפירוש ע"מ שאין לבעלך רשות בהן מה שמקבלת האשה המעות מאבי' הוי כיד בעלה וכאילו הבעל מקבל אותן בידו וניחא ליה בזה, ואמרינן ג"כ לעיל מקבל מעל לכשיוציא. ובעל המחבר בנין יחזקאל בנה כל הבנין בעצמו ועשה עצמו כלא ידע ולא ראה דברי המחנה אפרים והנתיבות הנ"ל ולא הזכירם כלל ומקשה מדעתו, דל"ל כל הטורח הזה, הא אף אי יתיב לה סתמא לא קנה הבעל משום דהיתרא ניחא ליה דליקני איסורא לא ניחא ליה דליקני, ועיי"ש מה שתיירץ. ועיי' בט"ז סי' רכ"ב ס"ק ג' ג"כ וז"ל, יש להקשות כיון שחתנו אסור ליהנות משל חמיו מחמת שהדירו למה לא יהיה מותר לתת לבתו אפי' סתם שהרי חתנו לא יעשה איסור. ותיירץ כיון שעכ"פ זכה במתנה בקבלת אשתו הו"ל כאילו הוא קבל חמיו ונותן אח"כ לאשתו ע"כ:

ק ה ל ו ת   נ ד ר י מ ס י מ נ ל ב   י ע ק ב   ק ה

אבל מ"מ שפיר יורש יורשה דירושא איכא
 בדבר שא"צ דהא היורש יורש מלוה שיש
 לאזיו אעפ"י דכל מלוה הוי אינה ברשותו
 כמ"ש תוס' ב"ב דף ע"ו ע"ב גבי מכירת
 שטרות, וכן תנן בהגזל שהגזלן לריך להחזיר
 הגזילה ליורשין, ומשום הכי יורש נמי
 איסור"ג אע"פ שחשיב א"צ.

(ה) ובהכי ניתח מה שהקשה המחנ"ח שם
 בהלכות זכיייה מהפקר ס"ד,
 לדעת הרשב"א ז"ל דאין זכיייה צאיכ"ג מהא
 דתנן בדף פ"ח המודר הנאה מחתנו ורובה
 לתת לבתו משות אומר לה הרי המשות האלו
 נתונים לך במתנה ובלבד שלא יהא לבעלך
 רשות בהן כ"י דאל"כ נמלא שזוכה הבעל
 ונהנה מחמיו צאיכ"ג, ואי אין זכיייה
 צאיכ"ג הא"ך יזכה בעלה מה שאסור עליו
 בהנאה בקונסן ולפמשי"כ דצירושא שפיר יורש
 משום דירושא איכא גם לדבר שאינו ברשותו
 נראה דה"ג זכותו נכסו מלוג נתפסין
 צאיכ"ג משום דבעל זוכה צמה ששיך
 לאשתו אפילו מה שאינו ברשותו כדאמרין
 בכחוצות פ"ה המכנסת שט"ח לבעלה אינה
 יכולה למחול ושט"ח הוי אינה ברשותו
 ומבואר בחו"מ סימן ס"ו סעיף כ"ח דדין
 זה הוא אפילו במלוה ע"פ ועיי"ש בסמ"ע
 דאפילו לא ה"י כחוצה ומסירה וכל כה"ג
 הא הוי א"צ כמ"ש התוס' ב"ב דע"ו ה"ל
 ועיין אה"ע סימן פ"ג דהצלתה שחבלו צה
 אחרים דאינה יכולה למחול הוא אפילו
 צאותו חלק שהוא שלה, משום דעכ"פ קנוי
 לבעלה לפירוח כדין נכסו מלוג ומכל זה
 מוכח דבעל זוכה בדבר שאינה ברשותו
 והבעט נראה משום דכל זכיייה דממילא
 שא"ל צזה כוונת קונה ומקנה מהני נמי
 בדבר שא"צ ומשוי"ה זכי נמי הבעל צמה
 שיתן לבתו אע"פ שאסור עליו בקונסן ולכן
 לריך שיאמר ובלבד שאין לבעלך רשות בהן.

וראיתי להנתיבות שם צסימן ער"ה שהשיב
 על קושיית המחנ"ח [אמאי זוכה

חתנו צמה שנותן לבתו כיון דאין זכיייה
 צאיכ"ג הנאה] דהכא חשיב כאפסקיה
 אחר דהאשה זוכה מאציה והבעל ממנה,
 וכיון דלא אסר נכסיו אלו אלא אסר הנאתו
 על חתנו שפיר שרי צאפסקי אחר עיי"ש,
 והדברים מתמיכה מאלד דאי ס"ד דזה נקרא
 אפסקי אחר נמלא שבאמת מותר חתנו
 ליהנות ממשות הללו אם כן למה לריך שיאמר
 לבתו ובלבד שלא יהא לבעלך רשות בהן והרי
 כל עיקר דערחינן הוא למען לא יהא מהנה
 לחתנו צאיכ"ג, ואפשר דכוונת הנה"מ הוא
 דכ"י שהממון מותר לחתנו כדין אפסקי
 אחר, מ"מ החותן מחשב מהנה לחתנו בגופו,
 צמה שפושא מעשה הנתינה לבתו שמה
 יוכרח שגיגע הנאה לחתנו, ואע"פ דדף
 מ"ג שרינן לומר להנוני פלוני מודר הנאה
 ממני ואיני יודע מה אעשה, וכן לומר הרי
 הן מופקרין לכל מי שירצה, אע"פ שגורם
 צזה הנאה למודר, אפשר דהתם שאני שאינו
 עושה רק אפשרות שיוכל המודר לזכות אבל
 הגותן לבתו הרי צאותה נתינה מוכרח ממש
 שיזכה חתנו ממנה וזה אפשר דמקרי מעשה
 להנאת את חתנו, ומכל מקום הדברים אינם
 מצוררים אללי ודברי הנתיבות ל"ע עובא.

(ו) וע"פ מה שציאר הקל"ח דברי רש"י
 ז"ל צצ"ק דמ"ה צהא דהקדישו
 אינו מוקדש שכתב משום דלאו ברשותיה
 קאי לאקדושי שפירש הקל"ח שהוא מדין
 אינו ברשותו, מתישב משה"ק הצי"ל שם
 דהצי"ל הוכיח דעת רש"י ז"ל ועוד כ"פ
 הסוברים דשו"כ נאסר מחיים ע"כ דסברי
 דיש זכיייה וקנייה צאיכ"ג הנאה דהתוס'
 צצחים ד"ע וסנהדרין ד"פ הוכיחו דשו"כ
 אינו נאסר מחיים מהא דתנן דעבה שו"כ
 מיחייב דו"ה, ור"ל סובר צצ"ק דף ע"ז
 דכל היכא דליתיה צמכירה ליתיה צעביחה
 ומדמחייב אעביחה ע"כ מוכרח דליתיה
 צמכירה אלמא דלא נאסר מחיים ולהסוברים
 דנאסר מחיים ע"כ מוכרח שאעפ"י שהוא

17. טורי זהב על יו"ד סימן רכב

(ג) שהרי הוא אסור בהנאת חותנו. יש להקשות כיון שחתנו אסור ליהנות משל חמיו כיון שהדירו למה לא יהיה מותר לתת לבתו אפילו סתם שהרי חתנו לא יהנה מן אותה המתנה כלום שודאי לא יעשה איסור וי"ל כיון שעכ"פ זכה במתנה בקבלת אשתו ה"ל כאילו הוא קיבל מחמיו וחוזר ונותן אח"כ לאשתו ומטעם זה נראה ברור דאף אם גם החתן הדיר עצמו מנכסי חמיו לא מהני שיתן חמיו מתנה לאשתו דמ"ש הדיר גם הוא עצמו בהנאה מאותה מתנה מהדירו חמיו שהרי בתרוייהו אסורים עליו ותו דבהדיר עצמו אפשר לו להתיר נדרו וירצה ליהנות ממנה ואם כן לא מהני כלל מה שהדיר עצמו וחוזר לאיסור מחמת נדר חמיו. ובפרישה כתוב וז"ל נראה ודאי דאם הבעל הדיר הנאה מאותן פירות דמותר ליתן לבתו אלא דלא מיירי רבינו מזה עכ"ל. ולא דק כלל בהוראה זאת ואיסור גמור הוא כ"ז שלא אומר ע"מ שאין לבעליך רשות בהן אלא שתעשי בו דבר פלוני והיינו כי"א שהוא להחמיר:

18. דבר יעקב מסכת נדרים דף פח עמוד א

א] המדיר הנאה מחתנו והוא רוצה לתת לבתו מעות אומר לה הרי המעות האלו נתונין לך במתנה ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהן - הפורת יוסף מקשה למה הוא צריך לומר כן, הרי בל"ה החתן לא ניהא ליה לקנות דבר האסור עליו בהנאה, וכמו שהגמ' [ב"מ צו ב] אומרת שאם נפלו לאשה נכסים ואח"כ התברר שהיו הקדש, לא ניהא ליה לבעל לקנות הנכסים ולמעול.

גם השלמי נדרים עמד על זה, ומביא דכן הקשה הט"ז [סימן רכב - ג], ותירץ דהכא יד אשה כיד בעלה, והאשה ניהא לה לזכות, הוי כאילו הבעל זוכה וניהא ליה לזכות

המחנ"א [זכיה מהפקד ד] מקשה מכאן על הרשב"א בתשובה שסובר שאין זכיה באיסורי הנאה, דא"כ בל"ה הבעל אינו יכול לזכות במעות, ולמה הוצרך החותן לעשות תנאי ע"מ שאין לבעליך רשות בהן. הנה"מ [סימן ערה] מתרץ דהכא הבעל אינו זוכה מהחותן אלא זוכה מהאשה ומש"ה אית ליה זכיה, כדאיתא [לעיל מו א] מכרו לאחר מותר. וכע"ז מתרץ החת"ס.

השלמי נדרים מקשה [על הנה"מ] כיון שאין קנין לאשה בלא בעלה, כשנתנו לאשה הוי כנתנו לבעל ואינו דומה לנתנו לאחר, ורק אם האבא יאמר ע"מ שאין לבעליך רשות בו, אז נתנו לאשה היא זוכה, ויכולה לתת לבעלה דמי לנתנו לאחר שמותר כיון שאינו זוכה מהמדיר אלא מאחר.

הקה"י [סימן לב - ה] מתרץ שזכית הבעל בנכסי מלוג הוי ממילא [בלי מעשה זכיה] ודמי לירושה, וכשם שיש ירושה בדבר שאינו ברשותו ה"נ יש ירושה באיסורי הנאה וגם הבעל יש זכיה בנכסי מלוג אף שהוי אינו ברשותו.

19. הר"ן מסכת נדרים דף פח עמוד א

מתני'. הנודר הנאה מחתנו והוא רוצה לתת מעות לבתו - הא דתני מעות משום דאי יהיב לה מזונות אין צריך לומר לה כלום לפי שאין לבעל זכיה בהן והיינו דתנן בפרק אין בין המודר (לעיל /נדרים/ דף לח) וזן את אשתו ולא הצריכוהו לומר ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהן משום דכיון דאיהו זנה במקום הבעל לית ליה לבעל שום זכות באותן מזונות שהרי אפי' נתן לה הבעל מזונות הקצובין לה וצמצמה והותירה אין לו לבעל באותו מותר כלום וכדאמר בפרק מי שאמר הריני נזיר (נזיר דף כד:) בדקמזה מעיסתה כל שכן בשזנה אחר שאין לו לבעל שום זכות באותן המזונות הקצובין לה משום הכי תני והוא רוצה לתת לבתו מעות שיהו מצויין להוציא אותן בחפציה ובכי ה"ג יש לו לבעל זכות בהן וכדאיתא בפ' חזקת הבתים דאמרינן התם ילקח בהם קרקע והבעל אוכל פירות נמצא זה נהנה מחמיו שהדירו הנאה לפיכך צריך שיאמר לה הרי המעות האלו נתונים לך במתנה ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהן אלא מה שאת נותנת לפיך ודוקא דאמר לה הני תרי לישני אבל אמר אין לבעליך רשות בהן בלחוד לא מהני דמתני' רבי מאיר היא דאמר יד אשה כיד בעלה כדמוקי לה בגמרא וכי תימא אם כן כי אמר לה נמי אלא מה שאת נותנת לפיך אמאי מהני היינו טעמא משום דכיון

שאינן אשה זוכה בנכסים כלל עד שתתן אותם לתוך פיה הרי באותה שעה אין הבעל יכול לזכות בהן ולפי זה דוקא כי אמר לה מה שאת נותנת לפיך אבל אי אמר לה אלא מה שאת מתכסה וכיוצא בו לא מהני וקני יתהון בעל ואיכא מ"ד דהוא הדין בשיחודן לה לאיזה דבר שיהיה דלא קנה יתהון בעל כיון שאף לה לא הקנה לגמרי אלא לאותו דבר בלבד.

20. חדושי הרשב"א על מסכת קידושין דף כג/ב

הא דאמרינן הכא במאי עסקינן כגון דאקני ליה אחר מנה וא"ל ע"מ שאין לרובך רשות בהן כו', וכי אמר ליה ע"מ לאו כלום קאמר. תימה והיאך אפשר לומר כן שאם התנה עליו שלא יקנה רבו שיקנה בעל כרחו של נותן, והרי הוא כפל תנאו לדברי ר"מ שאם יקנה רבו שלא תהיה מתנתו מתנה כלל, וא"כ היאך קנה רבו ולמה אין מתנתו בטלה. ויש מפרשים שהטעם בזה מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה שתנאו בטל...

21. דבר יעקב מסכת נדרים דף פח עמוד א

[ב] אמר רב לא שנו אלא מה שאת נושאת ונותנת בפוך - כתב המפרש דבכה"ג שהחזקתן אמר מה שאת נושאת ונותנת לפיו, אבל לא אכלה אלא נתנה לבעלה שרי.

וכ"כ הרא"ם בשיטה. ומקשה הרא"ם כיון שאינה מקיימת התנאי נמצא שהמתנה בטלה והוי גזל בידה. ומתריך שהיא יודעת שאין אביה מקפיד אם היא תעשה מה שהיא חפצה.

ולכאורה קשה דא"כ האב מקנה לה אותם לגמרי וא"כ שוב יקנה אותם הבעל. מבאר האבנ"מ [סימן פה - א] דכיון שהחזקתן אומר מה שאת נותנת לתוך פיך ה"ל כנכסים שאינם ידועים לבעל, שאין לבעל זכות בהם.

המחנ"א [נדרים סימן כ] כתב שאם הבת לא אכלה אלא נתנה לבעלה עוברת באיסור גזל, כיון שהיא בעצמה לא קנתה עד שתתן לפיה. השער המלך [נדרים ז - יז הובא באבנ"מ] מקשה על המחנ"א מדברי המפרש והרא"ם בשיטה שכתבו שמוותר לבת לתת לבעלה, וכן פסק הט"ז [סימן רכב - א].

22. הר"ן מסכת נדרים דף פח עמוד א

גמ'. לא שנו אלא דאמר לה מה שאת נותנת לפיך - כלומר כלישנא דמתני' דאמר לה תרתי על מנת שאין לבעליך רשות בהן אלא מה שאת נושאת ונותנת לפיך בכי האי גוונא בלחוד הוא דלא קנה יתהון בעל משום שמה שתרצי עשי לא מהני טפי מאין לבעליך רשות בהן וכי היכי דאין לבעליך רשות בהן בלחוד לא מהני כי אמר להו לתרויהו נמי לא מהני דחדא מילתא נינהו.

23. הר"ן מסכת נדרים דף פח עמוד א

ושמואל אמר אפילו אמר מה שתרצי עשי לא קנה יתהון בעל - שמואל לא פליג אדרב בפירושא דמתני' דמודה ליה ודאי דמתניתין אי אמר מה שתרצי עשי לא מהני אלא דדינא הוא דפליג עליה דרב מוקי מתני' כרבי מאיר דאמר יד אשה כיד בעלה וסבר לה כוותיה ומשום הכי פסיק ואמר דאי אמר לה מה שתרצי עשי קנה יתהון בעל ושמואל ודאי מודה ליה דמתני' הכי קתני אלא דפליג עליה דדינא משום דסבירא ליה דהלכתא כרבנן דלא אמרי' יד אשה כיד בעלה הילכך אי אמר לה מה שתרצי עשי אי נמי ע"מ שאין לבעליך רשות בהן בלחוד דכי הדדי נינהו מהני.

24. שערים מצויינים בהלכה

אבל אמר מה שתרצי עשי קנה יתהון בעל. פי' הרא"ש כיון דהויא מתנה גמורה לכל דבר קנה יתהון הבעל ותו לא מהני מה שאמר ע"מ שאין לבעליך רשות בהן. מבואר דקנה אע"פ שיש איסור בהון, ואיתא במס' תמורה (ד:): דאמר רבא כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני, אלא שהתוס' שם (ו). ד"ה (והשתא) כתבו, דאם הוא גרם האיסור מעצמו כגון שכועה, בכה"ג לא אמר רבא דלא מהני. וכ"כ ברמ"א (ח"מ סי' רח) דאם נשבע או נדר שלא למכור ועבר ומכר ונתקיים בקנין המקח קיים. ועי"ש בבאר הגולה. וכה' נדרים (יו"ד סי' רל) כתב הרמ"א, כל מי שנשבע שלא לעשות איזה דבר כגון שנשבע שלא למכור חפץ פלוני ועבר ומכרו אין במכירתו כלום. ועי"ש במפרשים. ועי' במס' כתובות (פא:)

25. תוספות על תמורה דף ו/א

והשתא דשנינן כל הני שינויי אביי ורבא במאי פליגי. וא"ת נימא דפליגי בהכי כגון אדם שנשבע שלא לגרש את אשתו ואחר כך עבר וגירשה דלאבני מהני ולרבא לא מהני גירושין כיון דעבר אמירא דרחמנא ויש לומר כיון שאין האיסור כמו לא יוכל לשלחה אלא שהוא בדה את האיסור בכה"ג לא אמר רבא דלא מהני וקשיא לרבינו ברוך אמאי לא קאמר דפליגי בהכי כגון אם פדה בכור או מעשר או חרמים לא מהני לכ"ע כדמפרש סוגיא דלאבני לא לקי כיון דלא מהני דהכי אמר אביי לעיל דהיכא דלא מהני לא לקי ולרבא לקי משום דעבר אמירא דרחמנא צ"ע:

• ספר שערי יושר שער ה - פרק כא

לכן נלענ"ד דענין זה מתבאר על פי עיקר היסוד מה דאמרינן אתי דבור ומבטל דבור, דהנה מה דמצינו בגמרא בענין זה הוא לענין גיטין וקדושין לאחר ל', ולענין מחשבה להחשיב כלי לענין קבלת טומאה וכן לענין שליחות, דבענינים אלו נקטו חז"ל דאם עשה או דיבר שיתחדש דבר לאחר זמן, שקודם שהותחל הדין בפועל יכול האדם לחזור ולבטל שלא יפעול הדבור הקדום או המעשה שעשה, וכל זה הוא בענינים אשר נוכל להחשיבם למעשה אדם, שנתנה תורה הכח והיכולת להאדם לקדש ולגרש ולמנות שליח שיהיו כמותו שיועילו מעשיו, ועל ענינים כאלה נקטינן דכמו כן יכול האדם ע"י דבור או מעשה לעקור ולבטל מה שהכין ע"י מעשיו להועיל לאחר זמן, כל זמן שהם נחשבים כדבור, עד שלא הותחל הענין לחול בפועל, ובעניני הנדרים נראה לי שאינם חשובים מעשי האדם כמו כן, דהנה אם אדם אוסר על עצמו או על אחרים בקונם, ובאיסור, מה שאיסורו מועיל שחל איסור תורה לא נוכל לחשוב שהאדם פעל זה דענין איסורים הוא אזהרת התורה, שכן הוא רצון התורה להזהיר ולאסור מה שהבעלים אמרו ורצו לאסור:

דף פת. המודר הנאה, ועשין מד. ר"ן ד"ה הנודר
 כו' מזונות אצל כו', ט"ז וש"ך יו"ד שם.
 וט"ז שם סימן רסז סק"י.

ב. אפילו אמר מה שתרצי עשי, והי"ג, ופ"ט
 מה' נירות הי"ט, פכ"ב מה' אישות הכ"ז, וע"ע פ"ג מה' קרבן
 פסח ה"ב, תשובות הר"מ פה"ד סימן א, פ"ה מה' עבדים ה"ב,
 וסימן רסז (ביו"ד) סעיף כב, כו, ט"ז סק"י והגר"א.

שלש שיטות בזה, דעת רבנו שמואל הנגיד בשם רב
 עמרם גאון, הרי"ף (בקדושין כג), רמב"ן והמאירי פוסקים
 כשמואל אע"פ שהלכתא כרב באיסורא מ"מ כיון שפלוגתתם
 בדינא אם יד לאשה כיד בעלה, ופליגי בזה שרב כר' מאיר
 ושמואל כרבנן וע"כ הלכתא כשמואל, ואפילו אמר שאין לבעלך
 רשות בלחוד ולא ייחד לשום דבר ג"כ מהני, וכ"ש אם אמר מה
 שתרצי עשי וכמ"ש הר"ן, וכן הכריע הריב"ש (סימן רטז) ורק
 לרוחא דמילתא לחוש גם לד' הר"מ.

וד' ר"ת בתוס' (כאן ובקדושין שם), הראב"ד, הרשב"א
 והרא"ש, וכ"כ המרדכי שכה"ד ר"ח, ראבי"ה, וכ"כ מהר"ם
 דכיון שרב ושמואל פליגי לגבי נדרים דאיסורא הלכה כרב,
 ולא מהני אם אמר ע"מ שאין לבעלך רשות אלא מה שאת נותנת
 לפ"ך.

ודעת הר"מ — לפ"ד רוב הפוסקים — כשמואל, אלא
 שדעתו דאף לשמואל תרתי בעינן שיאמר ע"מ שאין לבעלך
 רשות בו ומה שתרצי עשי, ופלוגתא דרב ושמואל שלרב צריך
 שייחד לאיזה דבר הוא נותן לה ולשמואל אינו צריך, אבל אמר
 רק שאין לבעלך רשות גם שמואל מודה דלא מהני, וכמ"ש הר"ן
 בקדושין שם והביאו הכ"מ והרדב"ז, ודלא כמ"ש הכ"מ בה'
 זכיה שם להשיג על המ"מ שכתב דהר"מ פוסק כשמואל, אלא
 שהר"מ פוסק כרב וכ"כ המג"ע, וכבר תמה עליו התיו"ט וכן
 עלח"מ ומ"ל, גם כתב התיו"ט דלא כהר"ן שם שלדידיה רב
 ושמואל אליבא דר' מאיר פליגי ולא כן אלא שרב ס"ל כר"מ
 ושמואל כרבנן, וכן מבואר בד' הפוס' הנ"ל, ואף הרשב"א שס"ל
 כר"ת כתב דלמאן דס"ל כשמואל ג"כ ס"ל כמ"ש הר"מ, וכן
 ע"ש בריטב"א.

27. דבר יעקב מסכת נדרים דף פח עמוד ב

ב] ר"ן ד"ה ולענין הלכה פסק הנגיד רבינו שמואל הלוי בשם רב עמרם גאון דהלכה כשמואל וכו' אבל
ר"ת והראב"ד פסקו כרב - הר"ן מביא בזה ג' שיטות.

א. שיטת הנגיד רבי שמואל הלוי בשם רב עמרם גאון דהלכתא כשמואל בדיני, ולכן הלכה כרבנן דר"מ שאפשר
 לתת לאשה מתנה ע"מ שאין לבעל רשות בו, וכן דעת הרמב"ן הרשב"א והריטב"א בקידו' [כג ב] בשם הגאונים
 דהלכתא כשמואל בדיני כיון שעיקר מחלוקתם לענין דינא האם הבעל אוכל פירות, ועוד דהלכה כחכמים ולא
 כר"מ שהוא יחידאה.

ב. שיטת ר"ת שהלכה כרב באיסורי כיון שלענין איסורא איתשל, וא"כ הלכה כר"מ אליבא דרב ששת. וכן פסק הראב"ד [בהשגות לרמב"ם נדרים ז - יז] הובא ברשב"א.
הברכ"א בקידו' מבאר שהראשונים ס"ל דהלכתא כוותיה דשמואל כדינא כיון שבזה היה גדול מרב ולכן מסתכלים על שורש מחלוקתם [ולא מסתכלים לענין מה איתשל], והכא שורש המחלוקת הוי לענין דינא. ור"ת סובר שאין הטעם משום ששמואל היה גדול מרב לענין דינא, אלא זה כלל בעלמא דהיכא שלא נפסק בגמ' היאך הלכתא, הוי הלכתא כדינא כשמואל, ולכן תלוי לענין מה איתשל.

ג. שיטת הרמב"ם [נדרים ז - יז] דהלכה כשמואל, אלא שהרמב"ם לומד בשיטת שמואל שבעינין שהאב יאמר תרתי, ע"מ שאין בעליך רשות בהן ומה שתרצי תעשי, ולפי רב בעינין שיאמר ע"מ שאין לבעלך רשות אלא שאת נותנת לפיך.

28. הר"ן מסכת נדרים דף פח עמוד ב

מודה ר' מאיר לענין שיתוף דכיון דלזכות לאחרים הוא כיון דנפיק מיד בעלה זכיא - דנהי דאמר רבי מאיר דאין קנין לאשה בלא בעלה ה"מ היכא דיהיב לה אחר מתנה אבל מודה הוא דבעל שנתן מתנה לאשתו קנתה ואין הבעל אוכל פירות כדאמרינן בפ' חזקת הבתים (ב"ב דף נא:): ולא שמעי' ליה לר"מ דפליג בהא הילכך ה"נ כיון דבעל מ"מ הא קמפיק ליה מרשותיה אף על פי שאינו נותן לה ממש אלא לזכות את אחרים מודה דזכיא, כך נראה בעיני.

29. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נדרים דף פח עמוד ב

דכיון דלזכות לאחרים הוא מיד בעלה זכיא. דכיון דבעל גופיה מזכה להם ומסתלק ממה שזוכה כדאמרינן במתנה שבהבעל נותן לאשתו קנתה ואין הבעל אוכל פירות:

30. הר"ן מסכת נדרים דף פח עמוד ב

איתיביה רבינא לרב אשי - לאו לאותובי לרב קאתי דבלא רב נמי קשיא מתנייתא אהדדי אלא למדחי פירווקיה דרבא אתא למירמי מתנייתא אהדדי.

31. רא"ש (פירוש לש"ס) מסכת נדרים דף פח עמוד ב

מתניתין בשיש לה חצר באותו מבוי. ואוסרת על בני המבוי וצריך הבעל לזכות גם לאשה אבל מתני' דעירובין מיירי בשאין לה חצר הילכך אין לה יד לזכות לאחרים:

32. שו"ע או"ח סימן שסו

(י) כשמזכה להם ע"י אחר לא יזכה על ידי בנו ובתו הקטנים, אפילו אם אינם סמוכים על שלחנו, ולא ע"י עבדו ושפחתו הכנענים; אבל מזכה הוא ע"י בנו ובתו הגדולים, אפי' סמוכים על שלחנו, וע"י עבדו ושפחתו העברים, אפי' הם קטנים, וע"י אשתו אף על פי שהוא מעלה לה מזונות ואפילו אין לה בית בחצר. ויש אומרים שאינו מזכה ע"י בנו ובתו הסמוכים על שלחנו, אפילו הם גדולים, ולא ע"י בתו, אפילו אינה סמוכה על שלחנו, כל זמן שלא בגרה, ולא ע"י אשתו שמעלה לה מזונות או שאמר לה צאי מעשה ידיך במזונותיך ואפילו יש לה בית בחצר; אבל מזכה ע"י בנו שאינו סמוך על שלחנו, אפילו הוא קטן, וע"י בתו שבגרה ואינה סמוכה על שלחנו, וע"י אשתו שאינו מעלה לה מזונות, אפילו אין לה בית בחצר. ולכתחלה טוב לחוש לדברי שניהם היכא דאפשר: הגה' - ובדיעבד סומכין על דברי המיקל בערוכ. וכן גדול שיש לו אשה, אע"פ שסמוך על שלחן אביו, מזכין על ידו (הגהות אשירי והגהות סמ"ג וכל בו). ואפילו לכתחלה. ואינו צריך להודיע לאותם שזיכה להם קודם השבת, אלא אם מודיעם בשבת מותר לטלטל (כל בו):